

Exkurs

Stručný přehled dějin Akademické YMKY

Akademická Ymka byla autonomní částí Československé Ymky, úzce s ní souvisela, byla na ní také hospodářsky závislá, ale fakt, že byla organizací především vysokoškolských studentů, jí dával odlišný charakter. Jak již bylo poznamenáno v hlavní stati, byla Akademická Ymka ideovým jádrem celé Ymky a nové myšlenkové proudy do celého hnutí přicházely nejčastěji právě přes ní.

V tomto exkursu se však chci soustředit pouze na zaznamenání dějin Akademické Ymky. (Tato stať byla napsána především na podkladě písemného materiálu zapůjčeného mi pamětníky a účastníky a z článků a poznámek v časopisech, neboť archivní materiál k Akademické Ymce není uložen v SÚA, ani v samostatném fondu, ani ve fondu YMCA.)

Dějiny Akademické Ymky úzce souvisí s dějinami OHČS, neboť Akademická Ymka se vlastně formovala na půdě OHČS, vznikla osamostatněním křesťansky zaměřené skupiny v rámci OHČS. Jak již bylo poznamenáno v historii OHČS, diferencovaly se uvnitř obrodného hnutí hned od počátku dvě skupiny: etická, spíše osvětářsky zaměřená, a druhá, jasně křesťanská. Počáteční dílčí vnitřní nesrovnalosti – prosazování jiného druhu přednášek, zdůrazňování a zase naopak opomíjení křesťanské problematiky – vedly v roce 1924 již k otevřenému úsilí o samostatnost skupiny studentů silněji orientovaných na křesťanství /na konferenci studentů v červenci 1942). V školním roce 1925-26 byl v OHČS v Příbrami a v Praze zahájen cyklus samostatných čtrnáctidenních diskusních večerů s jasně křesťanským zaměřením a 12. XII. 1925 byl poprvé projednáván návrh o rozdělení OHČS na část studentů interesujících se více o etické otázky a na část křesťansky orientovanou, která pak chtěla z podnětu příbramského sdružení (6. VII. 1926) založit svůj vlastní odbor při Československé Ymce. Letní konference OHČS v roce 1926 byla již rozdělena na část etickou a část křesťanskou a v říjnu vznikla vedle OHČS v Příbrami ještě AY. Křesťanská skupina v rámci OHČS v Praze, jejímž předsedou byl tehdy J. L. Hromádka, se přihlásila (přes počáteční nesouhlas samotného Hromádky) k programu AY a 15. I. 1927 schválili tento program i delegáti skupiny OHČS z Příbrami, Brna, Bratislavy. 22. – 24. IV. 1927 se konala v Radešovicích u Řičan ustavující konference delegátů AY v ČSR, kterou vedl Hromádka, Rádl a americký sekretář Lowrie. V červenci téhož roku (12.-13. VII) se konala v Opočně u Náchoda již samostatná konference AY, již začala později pověstná tradice letních konferencí. Tématem konference bylo Student a křesťanství, které vrcholilo diskusí na téma: Čím je nám osoba Ježíšova. Hlavní podíl na přípravě této konference připadl na J. L. Hromádku, E. Rádlu a na sekretáře Ymky D. A. Lowrie, prof. J. B. Kozáka, ing. Teindla a Julii Matouškovou. Na této konferenci byla jasně vytčena další linie AY, totiž její důsledná orientace především na duchovní stránku ve výchově, na moderní aktivní, až aktivistické pojetí křesťanství. O jejím interdenominačním a nenacionálním charakteru svědčilo již to, že účastníci této konference náleželi celkem k 15 různým vyznáním (včetně 20 účastníků bez vyznání) a k sedmi národnostem a že mezi účastníky byl jak vůdce katolické mládeže z Rakouska prof. dr. Michael Pfliegler, tak kalvínský biskup z Budapešti dr. L. Ravasz. Místní organizace AY byly v Brně, Příbrami, Bratislavě, Poděbradech, v Lučenci a v Hradci Králové. Vedle těchto organizací existovaly ještě středoškolské skupiny na deseti místech v republice. Celkový počet členstva je těžko zjištělný, neboť archiv AY není uložen v SÚA, a tak jsem musela spoléhat pouze na výpovědi pamětníků. Jednotlivé organizace AY obvykle neměly více než 150 – 200 členů (v Praze a v Bratislavě). Jejich vliv však byl mnohem větší, neboť diskuse jimi pořádané byly volně přístupné a stávaly se často diskusní tribunou mnoha zcela odlišných směrů. To konečně souviselo se základním programem AY, totiž s její snahou „vytrhnout studentstvo z různých dogmatismů radikálních napravo i nalevo, aby se naučilo snášet cizí

mínění a dovedlo raději pracovat než agitovat, demonstrovat a protestovat“, jak psal E. Rádl v článku Budoucnost AY ve sborníku V boji o novou generaci na str. 12. Programem tedy byla „aktivní a aktuální“ zbožnost, tj. vnášení křesťanství do vztahů a jednání ve veřejném a společenském životě, důsledný ekumenismus a obdobně jako v Československé Ymce i výchova vůdčích pracovníků pro veřejný a politický život. V centru AY stál J. L. Hromádka, který také v ní našel největší pochopení pro své pojetí teologie a připravil tak jejím prostřednictvím i půdu pro přijetí této teologie i v širší evangelické veřejnosti. Dále se v AY aktivně, jako přednášející či častí diskutéri, exponovali: J. B. Kozák, F. Šamberger, J. Uher, Eduard Beneš, J. Macek. Dalšími vůdčími osobnostmi ovlivňujícími řešení filosofických a náboženských otázek probíraných na půdě AY byli prof. Žilka, J. B. Čapek, F. Laichter, ing. J. Teindl, M. Plecháč, I. Dérer, N. Sederblom, E. Winter, A. Schustrová, J. Matoušková, E. B. Lukáč, P. Fraenkl, samozřejmě sekretář Jaroslav Šimsa a nejaktivnější ideolog tohoto hnutí Emanuel Rádl. I v této organizaci byl E. Rádl neúnavným aktivistou, který bouřil, probouzel zájem, podněcoval k diskusi a vytvářel typickou atmosféru celé AY a zvláště jejich letních konferencí.

Letní konference byly centrem činnosti AY, jež je každoročně pořádala v nějakém menším městečku v republice. Účast na nich nebyla vázána na členství v Ymce, a tak opět i zde byl vytvořen dostatečně rozlehlý diskusní prostor i pro lidi různorodých názorů. První konference se konala v Opočně v roce 1927 na téma Student a křesťanství. Druhá byla v Tišnově, pak v Dolním Kubíně, v Litomyšli, ve Velkém Meziříčí, v Novém Městě nad Metují, v Žamberku, Táboře, Přelouči atd. Materiály a závěry diskusí z těchto konferencí byly skoro vždy rozmnoženy a zaslány jednotlivým organizacím či zájemcům. Ve veřejných knihovnách však nejsou, a tak jsem měla k dispozici jen ty, které jsou ve vlastnictví p. faráře M. Plecháče a J. Šimsy. Dalším pramenem pro mne byla Křesťanská revue, zvláště článek M. Plecháče v IX. ročníku na str. 137n., a brožury vydávané Ymkou. Počet účastníků na těchto konferencích se pohyboval kolem 250 – 300. Pro zajímavost uvádím některá témata konferencí: Mezi starým a novým světem, Odpovědnost nové generace, Proč a k čemu demokracie, Absolutnost Ježíšova, Co znamená následovati Krista atd. Všechny těchto konferencí se účastnili i zahraniční delegáti a zástupci světové organizace. Vedle tohoto spojení se zahraničím měla AY přímé organizační spojení s mezinárodním hnutím křesťanského studentstva. Již 12. XII. 1928 byla totiž přijata do WSCF v Mysore v Indii, kde ji zastupoval J.L. Hromádka. (WSCF mělo v roce 1927 300 000 členů a své organizace na 3 113 universitách v celém světě. Mezi těmito organizacemi existovalo neustálé spojení, vzájemná výměna studentů.) Československá AY měla významné postavení mezi organizacemi studentů ve střední Evropě a byla z mezinárodního centra pověřena úkolem vytvořit v ostatních slovanských státech, a to zvláště na Balkáně a ve východní Evropě, obdobné organizace. Psalo se tehdy (v roce 1929) o nutnosti vytvořit „Malou dohodu“ mezi křesťanskými studenty a v ní měla hrát a také hrála čelnou roli AY. Zvláště o tom pojednává již citovaný článek M. Plecháče, B. Hladkého: K Masarykovu pojetí střední Evropy v KR XI, str. 70. – 75; dále A. V. Červinka: Malá dohoda vzorem pro církve, též v KR VII, str. 181 a 286, a článek H. R. Otázka jihoslovanská, KR II, str. 191. Československá Ymka se přímo podílela na ustavení organizace WSCF v Bulharsku v roce 1935.

V polovině třicátých let se AY silně angažovala v protifašistickém boji a později v době okupace se značná část jejích členů přímo účastnila odboje. To je ale problematika, která by měla být zpracována v rámci dějin odboje a spadá do úseku, jenž je mimo časové období této práce. Proto se pouze zmíním o protifašistických akcích AY v polovině třicátých let. Jak již bylo uvedeno v rámci celkové studie, byl od první třetiny třicátých let protagonistou AY její sekretář Jaroslav Šimsa (Em. Rádl v roce 1934 vážně onemocněl a stranil se pak již veřejného života), který byl i iniciátorem hlavních protiválečných akcí a zastupoval Ymku i na mezinárodních mírových jednáních. Akce Ymky v těchto letech byly jasně protiválečné, i

když ne pacifistické. Za nejdůležitější otázku považovali odzbrojení. Odzbrojení však nebylo chápáno pouze ve smyslu skutečného odzbrojení a snížení počtu vojska, ale i ve smyslu psychickém, jako nutnost změny ve smýšlení národů. Válku sice považují za důsledek hříchu, ale popírají pasivní poddání se jí jako nevyhnutelnosti. Naopak, tak jako proti nemoci i proti válce může a má dnes člověk vyvinout veškeré své úsilí a zabránit jí. „A protože dnes je problémem, kdo je útočník, je i obrana vlasti značně iluzorní, a proto je třeba se jasně postavit proti jakékoliv válce.“ Armáda má být pouze defenzivní a členové Ymky mají vyvinout veškeré úsilí, aby v každém jednotlivci vzbudili přímo odpor k ní. Válečným konfliktům je prý možno předejít sblížením lidstva na podkladě křesťanství, na podkladě mravního a kulturního vítězství a mezinárodní solidarity. Základem této mezinárodní solidarity má být humanitní demokracie, tj. demokratické jednání spojené s přesvědčením o naprosté rovnosti ras, národů a svobody svědomí každého jednotlivce. Ne pacifismus ze „sentimentálnosti“ nebo pacifismus integrální, ale pacifismus realistický, konkrétní, heroický, tvůrčí, pacifismus mravně zdůvodněný, zaujímavý vyhraněný postoj. To bylo krédo vyjádřené například v brožuře Ženeva 1936 – Ideové směrnice – naklad. Ymca, Praha 1937, či v Křesťanské revui III, str. 151, a VIII, str. 3, a v projevu J. Šimsy na Ženevské konferenci atd. V roce 1936 organizovala od 7. – 15. III. AY šest diskusních večerů s touto tematikou a i XII. letní konference v roce 1938 byla jasně protiválečně zaměřena. Byla na ní vyslovena plná podpora OSN a k referátu Mr. Sayreho, v němž se doporučoval nenásilný postup a odstraňování násilí osobním utrpením (Zpráva o XII. letní konferenci AY v roce 1938, projev J. N. Sayreho: O nenásilnosti v násilném světě), bylo v diskusi vzneseno mnoho námitek, v nichž se poukazovalo na nesprávnost redukování evangelia na tolstojovštinu a dokazovalo se, že v organizované společnosti musí být určité násilí a že i křesťané jsou oprávněni z mravní odpovědnosti užít i donucovacích prostředků. Z rezolucí a projevů je vidět, že se vyhýbají přímé odpovědi na otázku, zda má křesťan právo uchopit zbraň a použít ji, ale v teoretické rovině nutnost násilí (nekonkretizovaného násilí) jasně připouštějí. Nemalou vahou pro vyhraněné jednání a názorové spory bylo i poselství Karla Bartha československým přátelům, v němž jasně říká: Klad'te odpor! Braňte se! Dalším silně exponovaným členem AY v této akci byl M. Plecháč, který přímo vypracoval obsáhlý „program řešení“ národnostní otázky v ČSR. (M. Plecháč: Studentská příprava na národnostní smír v ČSR. Křesťanská revue XI, str. 207). Navrhuje překonat národnostní cítění obyvatelstva ideou politického národa, ideou československého státu, který má nadnárodní, nadkmenové poslání ve střední Evropě (vliv Rádlů je zde jasný) a jenž by se měl stát iniciátorem vytvoření Spojených států střeoevropských. Jako konkrétní řešení navrhuje: odluku státu od národnosti, důslednou kulturní autonomii všech národností v republice, analogickou dosavadní autonomii církví. K řešení se pochopitelně nedostali, avšak samo položení otázky a návrhy na řešení svědčí o podstatném názorovém vývoji, jímž tato organizace prošla a který signalizuje zcela jiné pojetí křesťanství, než proti jakému jsme si ve své ideové pohodlnosti zvykli argumentovat. Množství členů Ymky a zvláště AY, kteří se přímo účastnili protifašistického odboje, svědčí o tom, že tato výchova nebyla pouhou nezávaznou proklamací hezkých myšlenek, ale že skutečně ovlivnila a jednoznačně orientovala své členy. Odboj členů AY není dosud zpracován. V materiálu, který je uložen v SÚA, jsou jen nepatrné zmínky asi o třech členech, kteří zahynuli. Částečně se tímto problémem zabývá řada vzpomínkových článků zveřejněných v roce 1946 v časopise Křesťanská revue. Neúplný seznam členů AY, kteří se exponovali v odboji, popřípadě zahynuli v koncentračním táboře, mně poskytla paní Milena Šimsová. Byli to dr. Rudolf Mareš, sekretář pražské Ymky, zahynuvší v roce 1944 na Pankráci, dr. Jaroslav Šimsa, sekretář Akademické Ymky, zahynuvší v Dachau v roce 1943, dr. Jaroslav Valenta, sekretář Ymky, zahynuvší v Mauthausenu v roce 1942. Dále cituji přímo z dopisu paní Mileny Šimsově: Dr. M. Kohák uvádí seznam osob, o jejichž činnosti vědělo oddělení pražského gestapa pro věci církevní a náboženské již v únoru 1942. Lidé, kteří odjeli

do ciziny: J. L. Hromádka, J. B. Kozák, Julie Matoušková, Viktor Fischl, Pavel Hasterlik, spolupracovník Ymky Václav Žižka. Pak brněňští, kteří byli první v seznamu zatčených: Jan Uher, Robert Konečný, Miroslav Krčmář, Božena Komárková. Potom pražští: Jaroslav Šimsa, Rudolf Mareš, Jaroslav Valenta. Ke všem těmto členům Ymky přistoupili pak další: Zdena Paková, Gertruda Šašková, J. Šmakal, Iva Šmakalová, prof. Šimek z Brna, Vladimír Klouda, Antonín Žlábek, Ivan Sládek, kteří všichni se stali obětí gestapa. A kolik jich gestapu uniklo: Frant. Laichter, Václav Velkoborský, Vojtěška Ječmenová, Jan Apl, A. Kavinová-Schustlerová. Potud Kohák. K tomu je třeba připočítat jeho samého a paní Slávu Kohákovou, kteří byli oba vězněni, Pavla Glosa a dlouhou řadu jeho spolupracovníků v Turnově z řad Jednoty bratrské, dále řadu členů Ymky, o jejichž účasti se neví, někteří faráři, kteří s Ymkou spolupracovali, jako Jan Miřejovský, dále ing. Vlad. M. Plecháč a jeho bratr Miroslav, zaměstnanci Ymky Josef First aj. Nejsou tu dosud uvedeni ani členové rodin, z nichž se mnozí aktivně podíleli, jako Marie Šimsová, Jana Svědihrová-Holá atd. Řada je dosud neúplná. Ve svém dopise z 6. 11. 1943 píše Jar. Šimsa z Dachau: „Vypsal jsem si své mrtvé – raději jsem přestal u 170! Představte si: 170 lidí z okruhu přátel jediného člověka – a to ještě uprostřed války!“